

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคม ของกิจการในประเทศไทย

Factors Influencing Corporate Social Responsibility Disclosure in Thailand

วิภา จงรักษัตย์
Wipa Chongruksut

ABSTRACT

This paper examined factors influencing the corporate social responsibility (CSR) disclosure of firms in the SET 100 Index group. It was expected that the ownership structure might have a relationship with the types of ownership structure as follows: ownership concentration; government ownership, and foreign ownership.

To assess the extent of CSR disclosure, a checklist was constructed, based on seven themes of ISO 26000 and content analysis was used to codify the text of CSR disclosure from the firms' annual reports, registration statements (Form 56-1), and sustainability reports for the year ended 2011.

The hypothesis results based on the Pearson's product moment correlation coefficient indicated that government ownership was the only variable that was correlated with the level of CSR disclosure and the results based on stepwise multiple regression analysis showed that after controlling the effects of firm size (a control variable), government ownership was the most significant factor influencing the level of CSR disclosure in Thailand.

Keywords: corporate social responsibility, disclosure

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการของบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index งานวิจัยนี้คาดว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของอาจมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ โดยรูปแบบของโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ได้แก่ โครงสร้างความเป็นเจ้าของ

โดยการถือหุ้นแบบกระจุกตัว ความเป็นเจ้าของโดยรัฐ และความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติ

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบตรวจรายการซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยอยู่บนพื้นฐานของรายการที่ควรเปิดเผย 7 หัวข้อหลักตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) ในการประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจากรายงาน

ประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน (CSR report) ประจำปี 2554 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของโดยรัฐ เป็นตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน พบว่าหลังจากที่ควบคุมอิทธิพลของขนาดของกิจการ (ตัวแปรควบคุม) แล้ว ความเป็นเจ้าของโดยรัฐเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ การเปิดเผย

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญจุดเปลี่ยนที่สำคัญทั้งในภาคการเมืองและภาคธุรกิจ ซึ่งก่อให้เกิดนวัตกรรมและกิจกรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการหรือ “ซีเอสอาร์” และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้นำธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่ากำไรเป็นส่วนสำคัญสำหรับการทำธุรกิจ แต่ขณะเดียวกันธุรกิจจะต้องพยายามอยู่ร่วมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ได้ ดังนั้นจึงมีหลายบริษัทที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนหรือแผนกซีเอสอาร์หรือจัดทำกิจกรรมซีเอสอาร์มากมาย อย่างไรก็ตามการพัฒนาซีเอสอาร์ในองค์กรไทยยังล้าหลังประเทศอื่นๆ ผลการวิจัยของ The Global Consultancy Grant Thornton เมื่อปี 2010 ระบุว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับ 34 ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจไทยยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดซีเอสอาร์ในระดับต่ำและส่วนใหญ่เน้นการบริจาค ซึ่งไม่ใช่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Thai News Service Group, 2011) งานวิจัยของ The National Economic and

Social Development Board ซึ่งว่าร้อยละ 97 ของบริษัทไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีซีเอสอาร์ แต่ร้อยละ 98.5 มีซีเอสอาร์ผ่านเพียงการบริจาคเท่านั้น (Thai News Service Group, 2011)

เนื่องจากมีหลายการศึกษาชี้ว่า บริษัทในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ซึ่งรวมถึงประเทศไทยจะมีความโปร่งใสต่ำอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมของประเทศซึ่งบริษัทส่วนใหญ่ควบคุมโดยครอบครัวและบริหารโดยเจ้าของ (Darus, Arshad, & Othman, 2009; Haniffa & Cooke, 2002; Ho & Wong, 2001) ซึ่ง Mohd Ghazali (2007) กล่าวว่า โครงสร้างความเป็นเจ้าของเป็นโครงสร้างภายในที่อาจจะมีผลต่อวิธีปฏิบัติซีเอสอาร์ และในทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดระหว่างประเทศได้คำนึงถึงสังคมมากขึ้นโดยเฉพาะในประเด็นสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม ความกดดันดังกล่าวได้กระตุ้นให้รัฐบาลไทยแนะนำตัววัดที่หลากหลาย ซึ่งใช้เป็นแนวทางสำหรับบริษัทในการดำเนินธุรกิจ แนวปฏิบัติที่มักจะถูกใช้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศคือ The International Organization of Standardizations (ISOs) (Kuasirikun & Sherer, 2004) และมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับซีเอสอาร์คือมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) (Wright, 2010)

ดังนั้น ในการศึกษาที่มุ่งที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการหรือซีเอสอาร์ในประเทศไทยตามแนวปฏิบัติของมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000)

การตรวจเอกสาร

Reverte (2009) กล่าวว่ามียุทธวิธีหลายยุทธวิธีที่สนับสนุนการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการหรือซีเอสอาร์ เช่น ยุทธวิธีเกี่ยวกับความชอบธรรม ยุทธวิธีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสีย ยุทธวิธี

ตัวแทน เป็นต้น เนื่องจากทฤษฎีเหล่านี้เป็นพื้นฐานความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุที่องค์กรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านอื่นๆนอกเหนือจากการสร้างกำไรและการปฏิบัติตามกฎหมาย Deegan (2002) อ้างด้วยว่าทฤษฎีเหล่านี้มีมุมมองที่แตกต่างกันเล็กน้อย ในขณะที่เดียวกันก็มีความซ้ำซ้อนกันในบางส่วน ดังนั้น จึงมีนักวิจัยหลายท่านใช้ทฤษฎีมากกว่าหนึ่งทฤษฎีเพื่ออธิบายการกระทำเชิงบริหารขององค์กรเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ตัวอย่าง Reverte (2009) ใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบธรรม ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียและทฤษฎีตัวแทนในการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ในประเทศสเปน ส่วน Darus et al. (2009) ศึกษาอิทธิพลของโครงสร้างความเป็นเจ้าของต่อการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการโดยใช้ทฤษฎีตัวแทนและทฤษฎีสถาบัน ซึ่งมีทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบธรรมรวมอยู่ในทฤษฎีนี้ด้วย ดังนั้นในการศึกษานี้จะกล่าวถึง 3 ทฤษฎี ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบธรรม (Legitimacy theory) ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) และทฤษฎีตัวแทน (Agency theory)

ทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบธรรมจัดเตรียมมุมมองที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ เนื่องจากทฤษฎีนี้ยอมรับว่าธุรกิจถูกล้อมรอบด้วยสัญญาทางสังคมที่บริษัทต่างๆจะต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคม Perrow (1970) และ Reverte (2009) ได้ให้คำนิยามความชอบธรรมไว้ว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องและเหมาะสมขององค์กรภายใต้ระบบและกฎเกณฑ์ทางสังคม ทำนองเดียวกับ Deegan (2002) ที่กล่าวว่าแนวคิดของทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับสัญญาทางสังคมเนื่องจากองค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบทางสังคม ดังนั้นภายใต้ทฤษฎีนี้องค์กรจะปรับปรุงโครงสร้างหรือการดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องกับความคาดหวังภายนอกและ พฤติกรรมของบริษัทได้รับอิทธิพลจากกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางสังคม

(Cooper & Sherer, 1984 อ้างถึงใน Kuasirikun & Sherer, 2004) ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นการจัดการเชิงกลยุทธ์ของบริษัทที่พยายามจะทำกิจกรรมที่ชอบธรรมตามกฎหมาย เพื่อจะทำให้สาธารณชนแน่ใจว่าองค์กรได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และความคาดหวังของสังคม (Adam, Hill, & Robert, 1998; Deegan, 2002) นอกจากนี้ Darus et al. (2009) กล่าวว่าตามทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบธรรม ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการเพิ่มข้อมูลซีเอสอาร์เพื่อปฏิบัติตามความชอบธรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคมเพื่อว่าบริษัทจะได้มีการกระทำที่เหมาะสมในสังคมและลดคำติเตียนจากผู้มีส่วนได้เสียโดยผู้มีส่วนได้เสียจะได้คำนึงถึงกิจกรรมซีเอสอาร์ของบริษัท

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียมีความเชื่อมโยงอย่างเห็นชัดกับเรื่องของความชอบธรรม โดยมุมมองของแนวคิดนี้มุ่งไปยังนโยบายของบริษัทที่สร้างผลกระทบให้เกิดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับบริษัทไม่ว่าจะเป็น ลูกค้า พนักงาน ผู้ถือหุ้น คู่ค้า ภาครัฐและชุมชน เป็นต้น โดยบริษัทมีการรับผิดชอบต่อสังคมที่จะต้องตอบสนองความต้องการให้แก่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของตนเอง การที่บริษัทจะสามารถดำรงอยู่เจริญก้าวหน้าหรือล่มสลายถือเป็นความชอบธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทเป็นผู้กำหนด (อนันตชัย, 2550)

ทฤษฎีตัวแทนเป็นการประยุกต์สถานการณ์ที่ว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือองค์กรซึ่งตามทฤษฎีนี้เรียกว่า “ตัวการ” (Principal) ว่าจ้างให้บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งตามทฤษฎีนี้เรียกว่า “ตัวแทน” (Agent) เป็นผู้ดำเนินงานแทนตน โดยให้อำนาจแก่ตัวแทนในการตัดสินใจแทนตนได้ (Jensen & Meckling, 1976, p. 308) เมื่อไรก็ตามที่ตัวการขึ้นอยู่กับตัวแทนในการดำเนินงานในนามของตัวการ ปัญหาหลักในทฤษฎีตัวแทนคือการสนับสนุนเป้าหมายระหว่างตัวการและตัวแทน (Jabbarzadeh, Kangarluei, & Bayazidi, 2010) แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้คือตัวการจะมีอำนาจความเป็นเจ้าของและควบคุมตัวแทนในการ

ดำเนินงานให้ได้ผลตามที่ตัวการต้องการ (Jensen & Meckling, 1976, p. 308) โดยตัวการมีอำนาจในการควบคุมตัวแทนได้หลายทาง เช่น การให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ตัวแทน การจัดเตรียมเงินทุนและการจัดสรรทรัพยากรให้ตัวแทน เป็นต้น (Reade, 2010, p. 45) ทฤษฎีตัวแทนได้กลายเป็นทฤษฎีหนึ่งสำหรับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการหรือซีเอสอาร์ เนื่องจากทฤษฎีตัวแทนมองบริษัทเป็นตัวเชื่อมระหว่างตัวแทนที่ทำธุรกิจในตลาดที่มีประสิทธิภาพและเน้นเรื่องการเงินหรือความมั่งคั่งตามทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้การกำหนดกฎเกณฑ์ในการทำสัญญาเกี่ยวกับหนี้และสัญญาการจ่ายค่าชดเชยหรือต้นทุนทางการเงิน (Reverte, 2009) นอกจากนี้ทฤษฎีตัวแทนมีแนวคิดว่าความคิดเห็นเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ของผู้บริหารได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัท (Ownership structure) รวมทั้งความต้องการในการแสดงสัญญาณว่าพวกเขาได้ดำเนินงานตามความสนใจของผู้ถือหุ้น (Darus et al., 2009)

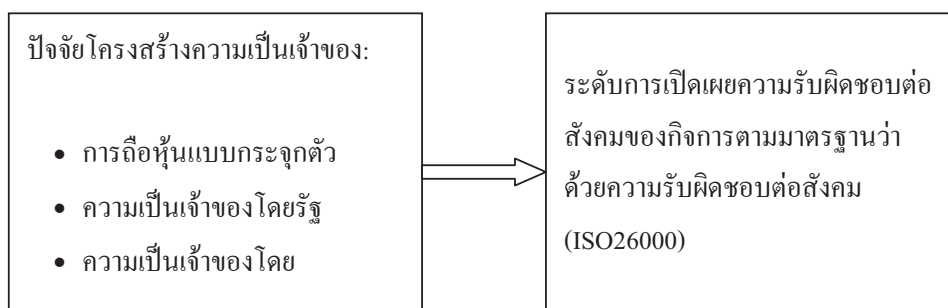
Comier, Magnan, and Van Velthoven (2005) เชื่อว่าการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีเดียว Reverte (2009) ยังกล่าวอีกว่าการใช้ทฤษฎีหลายทฤษฎีในงานวิจัยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์เป็นการสร้างคุณค่าให้กับการศึกษาเพราะจะทำให้เห็นแง่มุมเด่นๆ ของแต่ละประเด็นและเป็นทางเลือกในการสร้างความเข้าใจและการศึกษาการตัดสินใจเกี่ยวกับ

พฤติกรรมองค์กรในการเปิดเผยข้อมูลที่แตกต่างกันสู่สาธารณะ

ดังนั้น การศึกษานี้จึงอ้างทฤษฎีทั้งสามประกอบการศึกษาเพื่อใช้อธิบายความแตกต่างของพฤติกรรมขององค์กรและวิธีปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

เนื่องจาก Mohd Ghazali (2007) กล่าวว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของเป็นโครงสร้างภายใน ซึ่งอาจจะมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ และหลายการศึกษาชี้ว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในรายงานประจำปีของบริษัท (Chau & Gray, 2002; Darus et al., 2009; Gabrielsen, Gramlich & Plenborg, 2002; Haniffa & Cooke, 2002; Ho & Wong, 2001; Mohd Ghazali, 2007)

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย โดยเน้นความเป็นเจ้าของโดยการถือหุ้นแบบกระจุกตัว ความเป็นเจ้าของโดยรัฐและความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติ โดยใช้ขนาดของกิจการเป็นตัวแปรควบคุมเพื่อสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบงานวิจัย (ตัวแปรควบคุม: ขนาดของกิจการ)

ความเป็นเจ้าของโดยการถือหุ้นแบบกระจุกตัว (Ownership concentration)

การถือหุ้นแบบกระจุกตัวเป็นการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีสิทธิในการออกเสียงเพียงพที่จะควบคุมกิจการ (วรศักดิ์, 2543) ซึ่งผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีสิทธิในการออกเสียงเพียงพที่จะควบคุมกิจการมีอำนาจเหนือผู้บริหารและบ่อยครั้งที่ผู้ถือหุ้นรายนี้จะมีมาดำรงตำแหน่งผู้บริหารเอง จึงทำให้การกระทำหรือการตัดสินใจของผู้บริหารคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายใหญ่เป็นสำคัญ ดังนั้น บริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัว (เช่น บริษัทที่ครอบครัวเป็นเจ้าของ) จะมีแรงจูงใจน้อยในการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ เนื่องจากปกติผู้ถือหุ้นรายใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางอื่นนอกเหนือจากรายงานของบริษัทและผู้ถือหุ้นรายใหญ่สามารถเข้าถึงคณะกรรมการบริหารได้โดยตรง ซึ่งแทบจะไม่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการรับข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ถือหุ้นรายใหญ่กับผู้บริหาร (Gamerschlag, Moller, & Verbeeten, 2011)

ในทางตรงกันข้ามบริษัทที่หุ้นถูกกระจายอยู่ในมือผู้ถือหุ้นจำนวนมากจะมีความขัดแย้งระหว่างเจ้าของ (ตัวการ) กับผู้บริหาร (ตัวแทน) สูงกว่าบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัว เนื่องจากมีการกระจายความเป็นเจ้าของ จึงทำให้ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีอำนาจน้อยในการควบคุมผู้บริหารและทำให้เจ้าของ (ตัวการ) สามารถตรวจสอบผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ผู้บริหาร (ตัวแทน) ก็สามารถแสดงผลการดำเนินงานของพวกเขาก่อนให้เกิดผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับตัวการ ดังนั้น บริษัทเหล่านี้จะมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะค่อนข้างสูงและความรับผิดชอบต่อสาธารณะมักจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคมหรือชุมชนและการเปิดเผยข้อมูลกิจกรรมเหล่านี้ (Gamerschlag et al., 2011)

ดังนั้น การศึกษานี้จึงคาดว่า การถือหุ้นแบบกระจุกตัวมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความ

รับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในประเทศไทยในทิศทางตรงกันข้าม

ความเป็นเจ้าของโดยรัฐ (Government ownership)

บริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นส่วนใหญ่โดยรัฐจะได้รับผลกระทบได้ง่ายจากสภาพแวดล้อมเนื่องจากกิจกรรมของบริษัทเหล่านี้จะอยู่ในสายตาของสาธารณชน (Mohd Ghazali, 2007) และมักจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ต่อสังคม การเปิดเผยกิจกรรมทางสังคมของบริษัทเหล่านี้จะแสดงถึงความชอบธรรมในการดำเนินธุรกิจของบริษัท (Mohd Ghazali, 2007) ผู้บริหารในบริษัทที่ควบคุมโดยรัฐจะมีแรงจูงใจสูงในการเปิดเผยข้อมูลเชิงลบเพื่อแสดงถึงความสำเร็จของรัฐในการบรรลุมิติวัตถุประสงค์ต่างๆ ต่อนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียภายนอก

ดังนั้น การศึกษานี้จึงคาดว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐจะมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน

ความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติ (Foreign ownership)

บริษัทที่มีชาวต่างชาติเป็นเจ้าของมักจะอยู่ภายใต้การควบคุมและการตรวจสอบของรัฐบาลเจ้าของประเทศ ดังนั้น บริษัทเหล่านี้จึงต้องมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสเพื่อหลีกเลี่ยงคำตำหนิหรือข้อกล่าวหาว่าบริษัทมาลงทุนเพื่อกอบโกยทรัพยากรของประเทศกำลังพัฒนา (Tech & Thong, 1984)

นอกจากนี้ทฤษฎีตัวแทนได้แนะนำว่าความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติจะช่วยกระจายความเป็นเจ้าของในบริษัท ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าว เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นกลุ่มนี้มักจะต้องการข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ อย่างละเอียดเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้บริหารของบริษัทจะมี

แรงจูงใจสูงในการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างตัวแทนกับตัวการและช่วยให้ผู้ลงทุนต่างชาติมีโอกาสตรวจสอบการทำงานและกิจกรรมของผู้บริหารว่าได้สนับสนุนผลประโยชน์ของเจ้าของหรือไม่ (Haniffa & Cooke, 2002)

ดังนั้น การศึกษานี้จึงคาดว่าความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการของบริษัทในประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน

ขนาดของกิจการ (Firm size)

Watts and Zimmerman (1978) กล่าวว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะอยู่ในสายตาและเป็นที่สนใจของสาธารณะและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และแรงกดดันจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียภายนอก ซึ่งส่งเสริมให้บริษัทขนาดใหญ่มีการทำกิจกรรมทางสังคมมากขึ้นเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภาพพจน์ให้กับกิจการ

ยิ่งไปกว่านั้น Lerner (1991, อ้างใน Branco & Rodrigues, 2008) อ้างว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่มักจะมีสินทรัพย์และทรัพยากรมากกว่าบริษัทขนาดเล็กในการอุทิศให้แกกิจกรรมสังคม ซึ่งส่งผลไปถึงการปันส่วนต้นทุนไปยังส่วนของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร นอกจากนี้บริษัทขนาดใหญ่มักจะมีช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง จึงทำให้สามารถกระจายข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลซีเอสอาร์ได้มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก (Gamerschlag et al., 2011)

หลายการศึกษาคาดว่าขนาดของกิจการอาจจะมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ ดังนั้น งานวิจัยเหล่านี้จึงใช้ขนาดของกิจการเป็นตัวแปรควบคุมเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของและการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ (Darus et al., 2009; Gamerschlag et al., 2011; Said, Zainuddin, & Haron, 2009) และมีหลายการศึกษาได้ใช้สินทรัพย์รวมเป็นตัววัดขนาดของกิจการ (Darus et al., 2009; Rouf, 2011; Said et al., 2009)

ดังนั้น การศึกษานี้จึงใช้ขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรควบคุมเพื่อให้ผลของตัวแปรตามเกิดจากตัวแปรอิสระอย่างแท้จริงและใช้สินทรัพย์รวมเป็นตัววัดขนาดของกิจการ

จากเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้นำไปสู่สมมติฐานของการวิจัยที่ว่าโครงสร้างการถือหุ้น (การถือหุ้นแบบกระจุกตัว การถือหุ้นโดยรัฐและการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ) มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการศึกษานี้ประกอบด้วยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index จำนวน 100 บริษัท จากการคำนวณค่าดัชนีระหว่าง 1 กรกฎาคม 2554 ถึง 31 ธันวาคม 2554 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 7 เม.ย 2555) เหตุผลหลักที่เลือกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากบริษัทเหล่านี้มีขนาดค่อนข้างใหญ่และข้อมูลของบริษัทสามารถเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้เหตุผลที่เลือกบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index เนื่องจากบริษัทเหล่านี้มีมูลค่าการซื้อขายสูงอย่างสม่ำเสมอและมีการกระจายของผู้ถือหุ้นรายย่อยอย่างสม่ำเสมอด้วย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2553)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาโดยอยู่บนพื้นฐานของรายการที่ควรเปิดเผยตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) ซึ่งประกอบด้วย 7 หัวข้อหลักและ 41 รายการ

การวัดค่าตัวแปร

การศึกษานี้คาดว่า การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอาจจะสัมพันธ์กับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในศึกษานี้ประกอบด้วย

(1) ตัวแปรตาม: การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

งานวิจัยนี้ได้ใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR Disclosure Index) ของ Mohd Ghazail (2007) เป็นตัววัดระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ซึ่งคำนวณในรูปอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงกับคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าจะได้รับ การให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมีหลักเกณฑ์คือ หากบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 ก) และรายงานการพัฒนาย่อยอื่นประจำปี 2554 ตามรายการที่กำหนดไว้ในแบบตรวจรายการ บริษัทจะได้รับคะแนนเท่ากับ 1 ในทางตรงกันข้ามหากไม่มีการเปิดเผยรายการตามที่กำหนดไว้ บริษัทจะได้รับคะแนนเท่ากับ 0 ซึ่งในงานวิจัยนี้ บริษัทจะมีคะแนนรวมสูงสุดเท่ากับ 41 คะแนน

ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของแต่ละบริษัทสามารถคำนวณจากสูตรดังต่อไปนี้

$$CSR\ Index = FS/TS$$

CSR Index = ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

FS = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ

TS = คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ

โดยที่ $0 \leq CSR\ Index \leq 1$

(2) ตัวแปรอิสระ: โครงสร้างความเป็นเจ้าของ

ตัวแปรโครงสร้างความเป็นเจ้าของในการศึกษานี้ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัว ความเป็นเจ้าของโดยรัฐและความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติ โดยตัวแปรอิสระ 3 ตัว มีตัววัดดังตารางที่ 1 ดังนี้

(3) ตัวแปรควบคุม: ขนาดของกิจการ

หลายการศึกษา (Darus et al., 2009; Gamerschlag et al., 2011; Said et al., 2009) คาดว่าขนาดของกิจการอาจเป็นตัวแปรที่สร้างความผันแปรต่อความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ดังนั้น จึงใช้ขนาดของกิจการ (Firm size) เป็นตัวแปรควบคุม โดยใช้สินทรัพย์รวมเป็นตัววัดขนาดของกิจการ โดยมีหน่วยวัดเป็นบาท (Darus et al., 2009; Hackston & Milne, 1996; Said et al., 2009)

วิธีการเก็บข้อมูล

รายงานประจำปียังคงเป็นเอกสารที่ถูกใช้

ตารางที่ 1 ตัววัดตัวแปร

ตัวแปรอิสระ	ตัววัดตัวแปรอิสระ
การถือหุ้นแบบกระจุกตัว	สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย (Haniffa & Hudaib, 2006) มีหน่วยวัดเป็นร้อยละ
ความเป็นเจ้าของโดยรัฐ	สัดส่วนการถือหุ้นโดยรัฐต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย (Said et al., 2009) มีหน่วยวัดเป็นร้อยละ
ความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติ	สัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย (Said et al., 2009) มีหน่วยวัดเป็นร้อยละ

อย่างกว้างขวางในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมของบริษัทเพราะมีความน่าเชื่อถือมีกฎเกณฑ์ในการจัดทำ และมีความสมบูรณ์ในการสื่อสารประเด็นทางสังคมของบริษัท รวมทั้งสามารถเข้าถึงได้ง่าย (Kuasirikun & Sherer, 2004) และได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่บริษัทต่างๆใช้ในการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสีย (Branco & Rodrigues, 2008)

เนื่องจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในงานวิจัยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม (Branco & Rodrigues, 2008; Darus et al., 2009; Hackston & Milne, 1996 ; Kuasirikun & Sherer, 2004; Said et al., 2009) ดังนั้น การศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลทฤษฎีโดยนำเอาวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา มาใช้ในการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการจากรายงานประจำปี 2554 (Annual report) รายงานการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนประจำปี 2554 (Sustainability report) และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index (100 บริษัท)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากประชารณามาวิเคราะห์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการกับปัจจัยโครงสร้างความเป็นเจ้าของโดยการถือหุ้นแบบกระจุกตัว การถือหุ้นโดยรัฐ และการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ

นอกจากนี้การศึกษานี้ใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบหลายขั้นตอนในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสมการทำนายระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทยดังนี้

$$CSR D = a + b1(OwnConcen) + b2(GovOwn) + b3(ForeignOwn) + b4(SIZE) + e$$

โดย

CSR D = ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

OwnConcen = การถือหุ้นแบบกระจุกตัว

GovOwn = ความเป็นเจ้าของโดยรัฐ

ForeignOwn = ความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติ

SIZE = ขนาดของกิจการ

bi = สัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน โดย

I = 1,2,3,4

a = ค่าคงที่

e = ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลของการวิจัยและการอภิปรายผล

จากตารางที่ 2 แสดงว่าบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ส่วนใหญ่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกอยู่ระหว่างร้อยละ 22.63-99.98 โดยมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 57.25 มีจำนวนหุ้นที่ถือโดยรัฐอยู่ระหว่างร้อยละ 0-87.49 โดยมีจำนวนหุ้นที่ถือโดยรัฐเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 7.91 และมีจำนวนหุ้นที่ถือโดยชาวต่างชาติอยู่ระหว่างร้อยละ 0- 84.95 โดยมีจำนวนหุ้นที่ถือโดยชาวต่างชาติเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 16.82

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ พบว่าบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ระหว่างร้อยละ 24.00-98.00 โดยมีระดับการเปิดเผยข้อมูลเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 69.78 โดยบริษัทบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ส่วนใหญ่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมามีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับร้อยละ 61-70 คิดเป็นร้อยละ 21.0 อย่างไรก็ตามร้อยละ 54 ของบริษัทใน

กลุ่ม SET 100 Index มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตาม ISO 26000 ในระดับมากกว่าร้อยละ 70 (ตารางที่ 3)

ถ้าจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูงสุดได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร(ประกอบด้วยธุรกิจประเภท พลังงานและสาธารณูปโภค และเหมืองแร่) ซึ่งมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมเฉลี่ยร้อยละ 78.0 ($\bar{x}$

= 78.05%, SD = 0.20044) โดยมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ระหว่างร้อยละ 37-98 รองลงมาได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร(ประกอบด้วยธุรกิจประเภท ธุรกิจการเกษตรและอาหารและเครื่องดื่ม) มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมเฉลี่ยร้อยละ 77 ($\bar{x}$ = 77.0% , SD = 0.13496) โดยมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ระหว่างร้อยละ 63-98 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบริษัทจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

(N = 100)

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	$\bar{x}$	SD
ตัวแปรอิสระ: คุณลักษณะของบริษัท				
สัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก(%)	.2263	.9998	.5725	.1574180
จำนวนหุ้นที่ถือโดยรัฐ(%)	0	.8749	.0791	.1886110
จำนวนหุ้นที่ถือโดยชาวต่างชาติ(%)	0	.8495	.1682	.1621703
ตัวแปรตาม: ระดับการเปิดเผยข้อมูล				
ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล	0.24	.98	.6978	.17330

ตารางที่ 3 ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

(N=100)

ระดับการเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ (ร้อยละ)	บริษัทที่เปิดเผยข้อมูล	
	จำนวน	ร้อยละ
0-10	0	0
11-20	0	0
21-30	1	1.0
31-40	5	5.0
41-50	8	8.0
51-60	11	11.0
61-70	21	21.0
71-80	28	28.0
81-90	13	13.0
91-100	13	13.0
รวม	100	100.0

ผลของการวิจัยจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตามและตัวแปรควบคุม โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันวิเคราะห์ พบว่ามีเพียงตัวแปร 2 ตัว ซึ่งได้แก่ ความเป็นเจ้าของโดยรัฐ (ตัวแปรอิสระ) และขนาดของกิจการ (ตัวแปรควบคุม) มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.284, p < .01$ และ $r = 0.218, p < .05$ ตามลำดับ) (ตารางที่ 5)

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Darus et al. (2009) Mohd Ghazali (2007) และ Said et al. (2009) ที่พบว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐและขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูง ซึ่งอาจเนื่องมาจากบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะอยู่ในสายตาและเป็นที่สนใจของสาธารณะและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และแรงกดดันจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียภายนอก ซึ่งส่งเสริมให้บริษัท

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (N=100)

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน (N)	ค่าต่ำสุด (ร้อยละ)	ค่าสูงสุด (ร้อยละ)	$\bar{X}$ (ร้อยละ)	SD
เกษตรและอาหาร	7	63	98	77.00	.13496
ธุรกิจการเงิน	14	34	93	70.56	.15616
สินค้าอุตสาหกรรม	10	24	95	65.12	.22058
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	23	37	95	66.38	.17183
ทรัพยากร	14	37	98	78.05	.20044
บริการ	21	32	95	64.81	.14947
เทคโนโลยี	11	46	95	74.50	.15246

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปร	CSR	OwnConcen	GovOwn	ForeignOwn	SIZE
ตัวแปรตาม:					
ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)	1.000				
ตัวแปรอิสระ:					
ความเป็นเจ้าของโดยการถือหุ้นแบบกระจุกตัว (OwnConcen)	0.158	1.000			
ความเป็นเจ้าของโดยรัฐ (GovOwn)	0.284**	0.248*	1.000		
ความเป็นเจ้าของโดยชาวต่างชาติ (ForeignOwn)	0.128	0.121	-0.059	1.000	
ขนาดของกิจการ (SIZE)	0.218*	-0.021	0.071	0.167	1.000

หมายเหตุ: * $p < .05$

** $p < .01$

ขนาดใหญ่มิการทำการกิจกรรมทางสังคมมากขึ้นเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภาพพจน์ให้กิจการ (Mohd Ghazali, 2007) และบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นโดยรัฐในสัดส่วนที่สูงจะมีแรงจูงใจสูงในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นส่วนใหญ่โดยรัฐจะได้รับผลกระทบได้ง่ายจากสภาพแวดล้อม เนื่องจากกิจกรรมของบริษัทเหล่านี้จะอยู่ในสายตาของสาธารณชน (Mohd Ghazali, 2007) และมักจะเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อสังคม นอกจากนี้การเปิดเผยกิจกรรมทางสังคมของบริษัทเหล่านี้จะแสดงถึงความชอบธรรมในการดำเนินธุรกิจของบริษัท (Mohd Ghazali, 2007) และแสดงถึงความสำเร็จของรัฐในการบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆของนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียภายนอก (Eng & Mak, 2003)

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทนที่มีแนวคิดว่าการตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ของผู้บริหารได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างความเป็นเจ้าของบริษัท รวมทั้งการแสดงสัญญาณว่าพวกเขาได้ดำเนินงานตามความสนใจของผู้ถือหุ้น (Darus et al., 2009) ดังนั้น การเปิดเผยกิจกรรมซีเอสอาร์อาจเป็นเครื่องแสดงให้สาธารณชนเห็นว่าบริษัทได้ดำเนินงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน นอกจากนี้ ผลการศึกษาเป็นไปตามทฤษฎีความชอบธรรมที่มีแนวคิดว่าพฤติกรรมของบริษัทได้รับอิทธิพลจากกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางสังคม (Cooper & Sherer, 1984 อ้างถึงใน Kuasirikun & Sherer, 2004) ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจึง

เป็นการจัดการเชิงกลยุทธ์ของบริษัทที่พยายามจะทำการกิจกรรมที่ชอบธรรมตามกฎหมาย เพื่อจะทำให้สาธารณชนแน่ใจว่าองค์กรได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และความคาดหวังของสังคม (Adam et al., 1998; Deegan, 2002) นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียด้วย ซึ่งมีแนวคิดคล้ายกับทฤษฎีความชอบธรรมในแง่ที่ว่า องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียได้กล่าวว่า องค์กรได้สร้างผลกระทบต่อสังคมขณะเดียวกันก็ได้รับผลกระทบจากผู้มีส่วนได้เสียในสังคม (Reverte, 2009) ดังนั้น องค์กรมีภาระความรับผิดชอบต่อจะต้องตอบสนองความต้องการให้แก่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ผลการวิจัย (ตารางที่ 6) พบว่าหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรควบคุม ซึ่งในการศึกษานี้คือขนาดของกิจการ (สินทรัพย์รวม) แล้วพบว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ($F = 4.5$) โดยขนาดของกิจการและความเป็นเจ้าของโดยรัฐสามารถอธิบายหรือทำนายระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการได้ร้อยละ 16.9 ($R^2 = 0.169$) ซึ่งเขียนเป็นสมการทำนายได้ดังนี้

$$CSR = 0.537 + 0.070 (SIZE) + 0.188 (GovOwn)$$

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ

ตารางที่ 6 ปัจจัยทำนายระดับการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

ตัวแปรทำนาย	b4	b1	Beta	SE _b	t	p
ขนาดของกิจการ (SIZE)	0.070		0.308	0.022	3.214*	.002
ความเป็นเจ้าของโดยรัฐ(GovOwn)		0.188	0.205	0.088	2.135*	.035
a = 0.537				0.047	11.48	
$R^2 = 0.169$			F = 4.5	SE _{est} = 0.159		

หมายเหตุ: * $p < .05$

Darus et al. (2009) Mohd Ghazali (2007) และ Said et al. (2009) ที่พบว่า ความเป็นเจ้าของโดยรัฐเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ซึ่งพบว่าความเป็นเจ้าของโดยรัฐมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) โดยความเป็นเจ้าของโดยรัฐมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า บริษัทที่มีการถือหุ้นโดยรัฐในสัดส่วนที่สูงจะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูง นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์จากสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณหลายขั้นตอน ชี้ว่าหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรควบคุม (ขนาดของกิจการ) แล้ว ความเป็นเจ้าของโดยรัฐเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบธรรมซึ่งมีแนวคิดว่าพฤติกรรมของบริษัทได้รับอิทธิพลจากกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางสังคม ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นการจัดการเชิงกลยุทธ์ของบริษัทที่พยายามจะทำกิจกรรมที่ชอบธรรมตามกฎหมาย เพื่อให้สาธารณชนแน่ใจว่าองค์กรได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และความคาดหวังของสังคม นอกจากนี้ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียซึ่งมีแนวคิดคล้ายๆกับทฤษฎีความชอบธรรมในแง่ที่ว่าองค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม ซึ่งทฤษฎีนี้กล่าวว่า องค์กรได้สร้างผลกระทบต่อสังคมและได้

รับผลกระทบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคม (Reverte, 2009) ดังนั้น องค์กรมีการรับผิดชอบต่อสังคมต้องตอบสนองความต้องการให้แก่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (อนันตชัย, 2007) ยิ่งไปกว่านั้นผลการศึกษายังสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทนที่มีแนวคิดว่าการตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลซีเอสอาร์ของผู้บริหารได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัท รวมทั้งความต้องการในการแสดงสัญญาณว่าพวกเขาได้ดำเนินงานตามความสนใจของผู้ถือหุ้น (Darus et al., 2009) ดังนั้นการเปิดเผยกิจกรรมซีเอสอาร์อาจเป็นเครื่องแสดงให้สาธารณชนเห็นว่าบริษัทได้ดำเนินงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เสนอแนะผู้บริหารของบริษัทไทยว่าผู้บริหารควรสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกิจกรรมซีเอสอาร์ให้เกิดขึ้นในองค์กร และควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดทำรายงานการพัฒนายั่งยืนเพิ่มขึ้น โดยแสดงวัตถุประสงค์และผลการดำเนินงานของกิจกรรมซีเอสอาร์จำแนกตามหัวข้อหลักตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) รวมทั้งเปิดเผยทั้งผลสำเร็จและข้อบกพร่องของกิจกรรม ส่วนการวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ เช่น ขนาดของกรรมการ สัดส่วนของกรรมการอิสระ สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหาร ความสามารถในการทำกำไร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2555). รายชื่อหลักทรัพย์ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนี SET 100 Index. สืบค้น จาก www.set.or.th/th/market/

- constituents.html. (7 เมษายน 2555)
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2553). Index Rules for SET 50 Index SET 100 Index. สืบค้นจาก www.set.or.th/th/market/constituents.html. (7 เมษายน 2555)
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2543). *คุณรู้จัก Creative accounting และคุณภาพกำไร แล้วหรือยัง?*. กรุงเทพฯ: ไอออนิก อินเทอร์เน็ต รีซอสเซส.
- อนันตชัย ชูประถม. (2550). CSR จากแนวคิดสู่วิถีปฏิบัติ. *Productivity World*, November-December, 25–30.
- Adam, C. A., Hill, W. H., & Robert, C. B. (1998). Corporate social reporting practices in Western Europe: Legitimizing corporate behaviour. *The British Accounting Review*, 30(1), 1–21.
- Branco, M. C., & Rodrigues, L. L. (2008). Factors influencing social responsibility disclosure by Portuguese companies. *Journal of Business Ethics*, 83, 685–701.
- Chau, G. K., & Gray, S. J. (2002). Ownership structure and corporate voluntary disclosure in Hong Kong and Singapore. *The International Journal of Accounting*, 37, 247–265.
- Comier, D., Magnan, M., & Van Velthoven, B. (2005). Environmental disclosure quality in large German companies: Economic incentives, public pressures or institutional conditions?. *European Accounting Review*, 14(1), 3–39.
- Darus, F., Arshad, R., & Othman, S. (2009). Influence of institutional pressure and ownership structure on corporate social responsibility disclosure. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 1(5), 123–150.
- Deegan, C. (2002). The legitimising effect of social and environmental disclosures-a theoretical foundation. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 15(3), 282–298.
- Eng, L. L., & Mak, Y. T. (2003). Corporate governance and voluntary disclosure. *Journal of Accounting and Public Policy*, 22, 325–45.
- Gabrielsen, G., Gramlich, J., & Plenborg, T. (2002). Managerial ownership, information content of earnings, and discretionary accruals in a Non-US setting. *Journal of Business Finance and Accounting*, 29(7 & 8), 967–988.
- Gamerschlag, R., Moller, K., & Verbeeten, F. (2011). Determinants of voluntary CSR disclosure: Empirical evidence from Germany. *Rev Manag Sci*, 5, 233–262.
- Haniffa, R. M., & Cooke, T. E. (2002). Culture, corporate governance and disclosure in Malaysian corporations. *ABACUS*, 38(3), 317–348.
- Haniffa, R., & Hudaib, M. (2006). Corporate governance structure and performance of Malaysian listed companies, *Journal of Business Finance and Accounting*, 33(6/7), 1043–1062
- Hackston, D., & Milne, M.J. (1996). Some determinants of social and environmental disclosures in New Zealand companies. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 9(1), 77–108.
- Ho, S. S. M., & Wong, K. S. (2001). A study of the relationship between corporate governance structures and the extent of voluntary disclosure. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, 10, 139–156.
- Jabbarzadeh Kangarluei, S., & Bayazidi, A. (2010). The investigation of the relationship between ethics values and agency cost in accounting

- system of Iran. *International Journal of Academic Research*, 2(5), 345–350.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(3), 305–360.
- Kuasirikun, N., & Sherer, M. (2004). Corporate social accounting disclosure in Thailand. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 17(4), 629–660.
- Mohd Ghazali, N. A. (2007). Ownership structure and corporate social responsibility disclosure: Some Malaysian evidence. *Corporate Governance*, 7(3), 251–266.
- Perrow, C. (1970). *Organizational analysis: A sociological view*. Wadworth, Belmont, CA.
- Reade, I. L. (2010). The application of agency theory to managing collaborative relationships between sport organizations: The case of Sport Canada and Canadian Interuniversity Sport. PhD. Dissertation, Faculty of Physical Education and Recreation.
- Reverte, C. (2009). Determinants of corporate social responsibility disclosure ratings by Spanish listed firms. *Journal of Business Ethics*, 88, 351–366.
- Rouf, Md. A. (2011). The corporate social responsibility disclosure: A study of listed companies in Bangladesh. *Business and Economics Research Journal*, 2(3), 19–32.
- Said, R., Zainuddin, Y. H., & Haron, H. (2009). The relationship between corporate social responsibility disclosure and corporate governance characteristics in Malaysian public listed company. *Social Responsibility Journal*, 5(2), 212–226.
- Thai News Service Group. (2011). Thailand: Corporate social responsibility still unfulfilled in Thailand. *Asia News Monitor (Bangkok)*(30 September 2011).
- Tech, H. Y., & Thong, G. (1984). Another look at corporate social responsibility and reporting: An empirical study in a developing country. *Accounting, Organizations and Society*, 9(2), 189–206.
- Wright, D. (2010). Analysis of corporate social responsibility trends in the ICT industry. *The Business Review, Cambridge*, 16(1), 39–45.
- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1978). Towards a positive theory of the determination of accounting standards. *The Accounting Review*, 53(1), 112–43.

TRANSLATED THAI REFERENCES

- The Stock Exchange of Thailand. (2010). *Index Rules for SET 50 Index SET 100 Index, 2011*. Retrieved from <http://www.set.or.th/th/market/constituents.html> (7 April 2011). [in Thai]
- The Stock Exchange of Thailand. (2012). *SET 100 Index constituents for calculating the index during July 1, 2011–December 31, 2011*. Retrieved from <http://www.set.or.th/th/market/constituents.html> (7 April 2011). [in Thai]
- Thummanon, W. (2000). *Do you know creative accounting and profit quality?*. Bangkok, Thailand: Ionic Intertrade Resources Publishing. [in Thai]
- Uraprathom, A. (2007). CSR from concept to practice. Productivity World, November–December, 25–30. [in Thai]